

Івчук Юлія Вадимівна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра ННІ № 2
Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: доцент кафедри цивільного
права і процесу Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук, доцент

Шаповал Л. І.

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ

У розвинених країнах правам споживачів приділена особлива увага і споживач є основною фігурою в ринкових відносинах, на яку орієнтоване виробництво та підвищення якості товарів і послуг. У період фінансової кризи проблема захисту прав споживачів набула особливої гостроти й актуальності.

Основи реалізації державної політики у сфері захисту прав споживачів закладені в системі нормативно-правових актів з питань захисту прав споживачів. Законодавство про захист прав споживачів складається із Закону України «Про захист прав споживачів», Цивільного кодексу України (далі – ЦК) , Господарського кодексу України та інших нормативно-правових актів, що містять положення про захист прав споживачів. Базовим спеціальним законодавчим актом у сфері захисту прав споживачів є Закон України «Про захист прав споживачів». У ньому встановлено основні права та обов'язки споживачів та виробників і продавців товарів, виконавців робіт і надавачів послуг, визначено правовий механізм їх захисту, а також правові засади діяльності органів державної виконавчої влади у сфері захисту прав споживачів [1].

Поняття споживачів наведене у п. 22 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про захист прав споживачів». Згідно зі Законом споживачами є фізичні особи, які придбавають, замовляють, використовують або мають намір придбати чи замовити продукцію для особистих потреб, безпосередньо не пов'язаних з підприємницькою діяльністю або виконанням обов'язків найманого працівника.

Споживачі, за цим законом, мають ряд прав та обов'язків, вказані в ч. 1 ст. 4 та ч. 3 цієї ж статті.

Крім обов'язку виробника забезпечити відповідність продукції вимогам нормативних документів та нормативно-правових актів, гарантією забезпечення належної якості продукції є обов'язок виробника забезпечити використання продукції за призначенням протягом строку її служби, передбаченого нормативним документом або встановленого ним за домовленістю із споживачем. Споживачі, які придбавають, замовляють, використовують або мають намір придбати чи замовити товари (роботи, послуги) для власних побутових потреб,

мають право на одержання необхідної, доступної, достовірної та своєчасної інформації про продукцію, що забезпечує можливість її свідомого і компетентного вибору. Така інформація повинна бути надана споживачеві до придбання ним товару чи замовлення роботи (послуги). При цьому реклама відповідних товарів, робіт та послуг не звільняє продавця або виробника від обов'язку надати інформацію про них безпосередньо до їх придбання або замовлення (абз. 1 ч. 1 ст. 15 Закону України «Про захист прав споживачів»).

Відповідно до ст. 21 Закону України «Про захист прав споживачів», окрім інших випадків порушень прав споживачів, які можуть бути встановлені та доведені виходячи з відповідних положень законодавства у сфері захисту прав споживачів, права споживача також вважаються в будь-якому разі порушеними, якщо:

- 1) при реалізації продукції будь-яким чином порушується право споживача на свободу вибору продукції;
- 2) при реалізації продукції будь-яким чином порушується свобода волевиявлення споживача та/або висловлене ним волевиявлення;
- 3) порушується принцип рівності сторін договору, учасником якого є споживач;
- 4) споживачу реалізовано продукцію, яка є небезпечною, неналежної якості, фальсифікованою;
- 5) ціну продукції визначено неналежним чином;
- 6) документи, які підтверджують виконання договору, учасником якого є споживач, своєчасно не передано (надано) споживачу [2].

У разі порушення визначених законодавством прав споживач, відповідно до ст. 22 Закону «Про захист прав споживачів», має право звернутися до суду.

Відповідно до ст. 16 Закону України «Про захист прав споживачів», шкода, завдана життю, здоров'ю або майну споживача дефектною продукцією або продукцією неналежної якості, підлягає відшкодуванню в повному обсязі, якщо законом не передбачено більш високої міри відповідальності.

З підписанням Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (далі – Угода про асоціацію) [3] для України розпочався якісно новий етап її інтеграції в європейський політичний, економічний та правовий простір. Успіх в реалізації євроінтеграційних прагнень України залежить, в першу чергу, від прогресу в імплементації положень Угоди про асоціацію.

Захист прав споживачів в Україні забезпечується ч. 3 ст. 42 та ст. 50 Конституції України, чим підкреслюється важливість цієї сфери. Ч. 3 ст. 42 Конституції, яка має пряму дію, зазначає, що «Держава захищає права споживачів, здійснює контроль за якістю і безпечністю

продукції та всіх видів послуг і робіт, сприяє діяльності громадських організацій споживачів». У ст. 50 Конституції України зазначається, що «кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди. Кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена» [4]. Отже, як і в ЄС, в Україні захист прав споживачів віднесено до найважливіших сфер державної політики.

Загальні положення про захист прав споживачів містяться в новій редакції Цивільного кодексу України. Цивільний кодекс України (далі – ЦК) містить мінімальний набір правил захисту прав споживачів, оскільки прописує договірні питання та відповідальність за їх неналежне виконання тощо. Тобто хоча в Кодексі безпосередньо і не вживається термін «споживач», однак, регулюючи ті чи інші питання, він усе одно так чи інакше стосується споживачів. У деяких статтях ЦК (наприклад, ч. 3 ст. 698 ЦК – договір роздрібної купівлі-продажу або ч. 3 ст. 865 ЦК – договір побутового підряду) говориться, що у разі неврегулювання відносин цим Кодексом застосовується законодавство про захист прав споживачів, чим ніби опосередковано визнається, що норми Цивільного кодексу регулюють захист прав споживачів.

Захист прав споживачів відбувається через низку нормативно-правових актів, яких налічується більше сотні як в ЄС, так і в Україні. Ці акти вибудовані в певну ієрархічну систему та є взаємопов'язаними між собою.

Однак, як і будь-яка інша сфера, політика захисту прав споживачів базується на певному правовому регулюванні, причому регулюванні, як уже було зазначено вище, достатньо ієрархічному. Як відомо, джерела права Європейського Співтовариства у своїй ієрархії поділяється на: 1. Джерела первинного права (базисні); 2. Джерела вторинного права (похідні).

Слід зазначити, що *на рівні актів ЄС відповідальність за порушення законодавства про захист прав споживачів не закріплюється*, а вирішення цього питання належить до компетенції держав-членів. Саме в національному законодавстві мають бути передбачені санкції за порушення цього законодавства.

Отже, підводячи підсумок усього вище викладеного, слід зазначити, що правове регулювання захисту прав споживачів в Україні сьогодні набуває надзвичайномвеликого значення.

Так як в Україні застосування санкцій до продавців і виробників неякісної продукції зазвичай не дає ніякого результату, сплативши штраф, вони й надалі продовжують свою небезпечну для життя і здоров'я покупців діяльність. Тому дуже важливо, щоб кожен

споживач знав усі можливі шляхи та способи захисту своїх прав, адже це має безпосередній вплив на підвищення якості товарів і послуг у нашій державі.

Таким чином, підвищення правової культури громадян є найбільш ефективним шляхом боротьби із порушенням прав споживачів. Правовий нігілізм та тіньова економіка – це ті негативні явища суспільства, які можна подолати через співпрацю громадськості з правоохоронними, контрольно-ревізійними органами та державою в цілому.

Список використаних джерел

1. Полтавський О. В. Торгове право: Навчальний посібник. К., 2017. URL : <https://uchebnik-online.net/book/29-torgove-pravo-navchalnij-posibnik-poltavskij-ov/11-tema-8-pravove-regulyuvannya-zaxistu-prav-spozhyvachiv.html/>
2. Про захист прав споживачів [Текст] : Закон України від 12.05.1991 р. № 1023-XII-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1991. – № 30. – Ст. 379.
3. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікованої Законом України № 1678-мVІІмвідм16.09.2014.
4. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (зі змінами). Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

Лук'яненко Анастасія Сергіївна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра ННІ № 2
Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: доцент кафедри цивільного
права і процесу Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук, доцент

Шаповал Л. І.

ПРАВО НА МЕДИЧНУ ДОПОМОГУ

Кожну людину, певно, цікавить цінність її життя. Деякі применшують її значення, деякі ж, навпаки, – перебільшують, але всіх об'єднує одне – зацікавленість в її продовженні та збереженні. Стаття 3 Конституції України регламентує: «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» [1]. Проте людську долю кожен день спіткають незліченні труднощі та загрози життю та здоров'ю, часто їх неможливо навіть передбачити. Для цього в країні існує медичне забезпечення, яке